

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII Ч. 106 Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 9-го травня 1939.

No. 106. Jersey City, N. J., Tuesday, May 9, 1939.

VOL XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕГАН 4-0237, — Тел. У. Н. СОРУЗ: ВЕГАН 4-1018, 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

РУЗВЕЛТ АПЕЛЮЄ В СПРАВІ ВУГЛЕВОГО ЗАСТОЮ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт звернувся безпосередньо до вуглекопів і власників коалень, щоб вони для загального добра таки знайшли основу до порозуміння. Бо внаслідок їх розходжень і застою у вуглевій промислі цілий американський промисл стоїть на порозі до циковитого параліжу. Апел президенту поміг настільки, що делегації вуглекопів і власників не розіхались, а розпочали наново переговори.

ПАНІ ПЕРКІНС ПЕРЕДБАЧАЄ ПРОМИСЛОВУ ПОПРАВУ.

НЮ ЙОРК. — Секретарка праці, пані Перкінс, у своїй доповіді перед Мавнт Голіок Каледжом у Нью Йорку сказала, що в другій половині цього року треба сподіватися поважного оживлення в американській промислі. Перед в оживленні буде вести промисл будови мешкальних домів, який zatrudнить коло 800,000 робітників. Цей промисл оживить інші галузі зв'язані з виробом різних будівельних матеріалів. Ті інші галузі zatrudнять чергових 1, 250,000 робітників, говорила вона.

СЕНАТОР РЕЙНОЛД ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ВНУТРІШНІМИ ВОРОГАМИ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Рейнолдс виголосив перед Американським Товариством Оборони, промову, в якій говорив, що Америка повинна в першу чергу дбати про оборону своїх власних берегів, а не думати тільки про оборону європейських берегів. Він далі перестерігав, що в нутрі Америки є „менші меншини“, які стараються накидати Америці таке законодавство, яке для них вигідне. Ті „меншини“ розточують Америку з середини. Він обвинувачував Сталіна, що той хоче знищити „нашу Божу свяциню“, та говорив, що добре було б започаткувати тут рух під кличем „Здержіть Сталіна“. Рейнолд висказався проти того, щоб спровадити родичів тих дітей, мовляв, що не совісно розлучувати дітей від родичів. Спровадивши тих дітей до Америки, ми скривдилиб тим тугітських дітей, які також потребують помічі.

ХОЧУТЬ ВИКОРИНИТИ ЖЕБРАНИНУ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія заявив, що місто Нью Йорк розпочало кампанію, щоб викоринити жебранину по вулицях, по різних льокалях а також по підземних та надземних залізницях. Жебраки річно збирають коло 15 мільонів, говорив він. Серед них є щонайменше 10,000 таких, які не заслугоють на ніяку підмогу. Зновуж ті, що заслугоють, моглиб дістати її від стейту, але вони відмовляються від того, бо жебраниною заробляють далеко більше. Один жебрак домагався гарантії, що дістане \$125 місячно, бо це є найменша сума, яку він заробляє жебранням.

РОЗКРИВАЮТЬ ТАЙНИ ВСЕСВІТУ.

МАВН ЛОК (Тексас). — На офіційнім відкритті Обсерваторії МекДоналда багато вчених виголосили доклади. Професор Едвін Гобл, із подібної обсерваторії Вилсона, що має найбільший телескоп на світі, сказав, що докладні обсервації і фотографії зо всесвіту, взяті з віддалі 7 до 500 мільонів світляних літ, вказують, що всесвіт не повстав з катастрофи, себто потресення, але розвивався рівненько і спокійно. Наперед були гази, мряковини, вогненна маса, ступнево творилися сонячні системи і т. д. Цей процес далі відбувається в просторі, в якому наша сонячна система нагадує порожинку у величезній пустині. (Світляний рік означає ту довжину, яку зробить промінь впродовж року, перебігаючи поверх 160,000 миль на секунду).

ДАЛЬШІ СПРОБИ КУПНА ПІДЗЕМНИХ ЗАЛІЗНИЦЬ.

НЮ ЙОРК. — Заряд міста зробив пропозицію купна власникам підземної залізничної сітки, званої „Ай Ар Ті“, за ціну 140 мільонів доларів. Подібну пропозицію заряд зробив недавно другий підземний сітки, званої „Бі Ем Ті“, за ціну 175 мільонів доларів. Заряд міста хоче купити обі ті сітки, щоб разом зо своєю, недавно побудованою, створити одну міську транспортну систему.

НЮЙОРСЬКА БІБЛІОТЕКА ОБМЕЖУЄ УСЛУГИ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок браку фондів ньюйорська бібліотека на 42 вулиці і п'ятій евені обмежує свої услуги для своїх відвідувачів. Відтепер читальні кімнати в окремих відділах будуть замкнені по 6 години вечором. Відкритою оставатиметься далі лиш головна читальня кімната.

ПОЗДОРОВЛЕННЯ МАТЕРЯМ

Пані Естер Беджет з Гадвестону, в стейті Тексас, є останньою матірню четвернят. Їх названо: Джойс, Джетет, Джови, і Джеральдіна. Джови важить 9 фунтів, інші по 7.

ВСТУП ЖИДАМ ДО КАВАРЕНЬ ЗАБОРОНЕНИЙ.

Комітет національної єдності, що переводить акцію єднання чеського народу під проводом єдиної тотальної партії, затвердив висок союз власників готелів, ресторанів і каварень у справі заборони вступу жидам до каварень, ресторанів та інших льокалів, яких власниками є арійці. Більшість цих льокалів перейшла з жидівських рук до чехів і німців. Власники згаданих льокалів переконані, що згадана акція не зменшить касових оборотів, бо жидівський елемент заступили як гості німецькі старшини і воєки. Обороти згаданих підприємств значно зросли саме з приходом німецького війська, що є дуже добрим консументом.

АРЕШТУВАННЯ ЗЛОДИЙСЬКОЇ ВАТАГИ.

Поліція в Тарнівських Горах арештувала злодійську ватагу, що вела свою діяльність в місті і в околиці. Поліція арештувала 16-літню Марію Курру, Ф. Ратка, Шостковського та А. Сульвічка. Слідство виявило, що за Шостковським розіслали стежні листи ще в 1936 р., але щойно тепер удалося його зловити.

СТРАШНА СМЕРТЬ У ВОГНІ.

В селі Гримкевичі, пов. Скерневіце, вибухла пожежа в хаті Стадслава Хаповського, який грав на забаві в сусідньому селі. Пожежа сповенила всі будинки Хаповського. Зліз згариш витягнули зуглені кости 28-літньої жінки Хаповського і трьох дітей, які згоріли в хаті під час сну. Поліція веде енергійне слідство, бо є позначки, що вогонь підложено з підсти.

ПОЖЕЖІ В УКРАЇНІ.

В советській Україні поширюються хвилі пожеж, що їх спричиняють саботажі. В першому чвертьріччї ц. р. в Києві та в околицях занотовано коло 280 пожеж. Страти, що їх спричинили пожежі, більші, як 10 мільонів рублів. В київській окрузі згоріло м. ін. 5 збіжних магазинів.

ДВІ ПОЛЬСЬКІ СТУДЕНТКИ ПЕРЕД СУДОМ ЗА КРАДІЖ.

Перед городським міським судом у Львові засіли на лаві підсудних дві польські студентки: 19-літня Данута П. і Мирослава П., яких арештувала поліція за крадіж на одному польському балі в карнавалі м. р. у касині одного з львівських полків. Акт обвинувачення закидає підсудним, що вони обікрали свою товаришів і та інші особи, які були на балі, забіраючи їм гроші та різні вартісні предмети, як гудернички і т. п. Арештовані студентки змінювали кілька разів свої зізнання. Тепер на розправі зізнали, що різні речі забрали з жарту.

ОБЕРЕЖНО З ПСАМИ-ВОЛОЩОГАМИ.

З початком березня ц. р. 18-літній Маріян Сковронський з Турова, вроїнського повіту, привів до хати якогось пса волощого. Згаданий пс вкучив Сковронського в руку, але хлопець затаїв це перед ріднею. Колиж ствердив прояви скаженні у пса, вбив його і законав. По кількох тижнях Сковронський сам занедужав. Лікар ствердив у нього прояви скаженні і наказав відвезти його чимдивіше до шпиталю, але всяка домогага виявилася безуспішною. Хлопчина помер у страшних муках у шпиталі.

ПІДЧАС ЗАБАВИ ВІДТЯВ СЕСТРІ РУКУ.

В робітниця Гвідецького в Могильці в Познанщині бавилося двоє дітей сокирою. Дівчинка підсикувала братові пісок під сокиру і висунула задалеко руку саме у хвилині, коли хлопчина розмахнувся сокирою і відтяв своїй сестричці цілу долоню. Дівчину відвезли до шпиталю, де ампутували їй руку.

ТРАМВАЄВА КАТАСТРОФА У ПРАЗІ.

На одній з найрухливіших вулиць Праги вискочив з рейок трамвай, зударившись з іншим трамваем. Зліз розбитого трамвая витягнули 14 раниених осіб, які перевезли до шпиталю.

ДВІ СТРАШНІ ЗАЛІЗНИЧНІ КАТАСТРОФИ.

Недалеко Дніпропетровська, в Сов. Україні, трапилася велика катастрофа, до якої дійшло тому, що вантажний самодїд з 25 робітниками зударився з особовим поїздом. У катастрофі згинуло 5 осіб, 11 важко раниених борються зо смертю у шпиталі. Г. П. У. арештувало шофера, підозрюючи його за „саботаж“. Друга катастрофа трапилася в Мексику, де недалеко Гвадалахари зударився два поспішні поїзди. Перший поїзд наїхав на останні вагони другого поїзду, що мусів затриматися на шляху внаслідок ушкодження льокомотиви. Зліз звалищ витягнули коло 30 убитих і кількадесять раниених.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ 4-ОХ ОСІБ.

В Ерфурті в Німеччині трапилася на Великдодні Свята трагедія, що скінчилася смертю 4-ох осіб. Уночі з суботи на Великдодню неділю скінчила самогубством 40-літня жінка з 50-літньою сестрою і 80-літньою своєю матю, отруївшись світляним газом. А що газ дістався до сусіднього помешкання, де мешкало молоде подружжя з 12-літньою дитиною, батько родини теж затруївся газом і вже помер. Жінка з дитиною борються зо смертю у шпиталю. Трагедію викрили щойно в середу, коли газ почав передіставатися до дальших помешкань.

БУРЕВІЙ НАД ТИФЛІСОМ.

Над столицею Грузії Тифлісом перейшов сильний буревій, що заподіяв великі шкоди. Кілька домів зовсім ушкоджено. Пожежна сторожа забрала з них усіх мешканців. Підчас буревію згинуло 5 осіб. Буревій зірвав з державного будинку советської Грузії ятиграменну зорю. Метеорологи висночують, що причиною буревію був великий наплив холодного повітря до Грузії з підбігунових околиць.

НІМЕЦЬКО-ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ І ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ

РИМ. — Італія і Німеччина видали спільний комунікат, яким проголосили, що обидві держави згодилися підписати договір про політичний і військовий союз. Це має бути вислідом розмов, які мали тепер у Мілані міністри справ заграничних Німеччини й Італії: Рібентроп і Чіано. Також надіються, що в короткому часі приступить до цього союзу ще й Японія.

НІЧОГО НЕ СТАЛОСЯ.

ЛОНДОН. — В Англії є тої думки, що новий союз між Італією і Німеччиною є тільки потвердженням того, що вже існувало.

НІМЕЧЧИНА ДОБАЧУЄ УСПІХ.

БЕРЛІН. — В Німеччині вважають затіснення союзу з Італією в теперішньому моменті ударом у сторону Англії. Є це також зазначенням, що Польща не може надіятися на нейтральність з боку Італії на випадок німецько-польської війни.

„ПРОТЕКТОРАТ“ НАД ГАЛИЧИНОЮ.

ПАРИЖ. — Пишуть, що промова польського міністра заграничних справ, Бека, не вияснила того, що властиво є причиною польсько-німецького конфлікту. Бо Німеччина поправді домагалася не тільки Данцігу і автостради через Помор'я, але цілого Помор'я, цілого польського Шлеску і протекторату над українською Галичиною. Це останнє мало бути на те, щоб мати евентуально ключ до дальшої акції.

ДВІ ПОЛІТИЧНІ ТЕЧІ У ВІДНОШЕННІ ДО УКРАЇНИ.

ПРАГА. — Між ріжними поголосками про пляни німецького походу на Україну є тепер доширена така, що в Німеччині починає перемагати політика примирення з Советами. Кажуть, що німецькі генерали завжди були за союз з Росією, а проти „авантури з Україною“. Великим противником української струї в Німеччині є маршал Герінг, що є по Гітлері другою найвпливовішою особою і то тим більше важкою, що має за собою армію. До тих, що ніби „піддержують“ українську „пропаганду“, належать: Рібентроп, Геббельс, Розенберг і Гімлер. Це ті, що становлять у нацистів „динамічну силу“.

СОВЕТИ МОВЧАТЬ.

МОСКВА. — Світова преса пише, що такі заноситься на тісний зв'язок між Советами і Німеччиною. А советська преса ні не потверджує цих поголосок, ні їх не заперечує.

А. ЛІВІЦЬКИЙ ДО ПРЕЗ. РУЗВЕЛТА.

ПАРИЖ. — Андрій Лівіцький, що виступає як „Президент Уряду У. Н. Р.“, вислав до американського президента Рузвелта телеграму, якою звертає увагу, що през. Рузвелт, звертаючись до ріжних європейських держав, звернувся також до „Росії“. А. Лівіцький підкреслює, що „Росія“, себто ССРСР, не уявляє собою одноцільної держави, а тільки таку, яка повстала внаслідок цілої серії брутальних агресій і мілітарної окупації Української Народної Республіки та інших незалежних держав неросійських народів. Дамі А. Лівіцький просить през. Рузвелта, в інтересах забезпечення правдивого миру, взяти на себе ініціативу, щоб зажадати від уряду Москви виведення окупаційних московських військ з України, що уможливилоб відновлення самостійної Української Держави, яка єдина може забезпечити тривалий мир і політичну рівновагу на європейському сході.

ПАПА ЗА СПОКІЙ.

ВАТИКАН МІСТО. — З нагоди Евхаристичного Конгресу в Альжирі папа візав вірних благи у травні Пречисту Діву Марію за замирення світу.

РЯТУЄ ПОЛЬЩУ.

ВАРШАВА. — Польща надзвичайно вдячна Ватиканові за те, що папські нунції в Берліні й Парижі працюють над тим, щоб поладити німецько-польський опір за Данціг мирним шляхом. У тій справі говорив нунцій з Гітлером.

ПІВ БІЛІОНА НА ПОЗИЧКУ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що польська Позичка Оборони увінчалася великим успіхом. Зібрано до 500 мільонів злотих.

„ЖИВІ ТОРПЕДИ“.

ВАРШАВА. — Польська преса розписується широко над патріотичним наставленням польської людности. Наприклад подає, що 3 брати Люстоєтанські і їхній приятель Божичка заявили готовість вмерти за Польщу. Сказали, що хочуть наслідувати патріотичних японців, що то офірували своє життя при атакуванні московських кораблів як „живі торпеди“. Ось так хотілиб атакувати німецькі кораблі й згадані вище особи, якщоб Німеччина пішла на Польщу війною.

СВОБОДА ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Ізгодивного числа три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На шість місяців	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Часо в п'ятницю (з англійською частини):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На шість місяців	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На шість місяців	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 348, JERSEY CITY, N. J.

КЛЕКОТИТЬ!

Щось "вариться" в Європі. Але що саме, на те важко відповісти. Чути тільки, як клекоотить вода в кітлі і як різні руки мішають тими предметами, що їх "пригрівають" чи "варять". До тих останніх, що їх "варять" у тім-європейським кітлі — належимо й ми.

Що з того всього вийде, ніхто певно не знає. І як може знати, коли в світі не знають навіть певно того, чому, наприклад, уступив так нагло Літвінов, хоч усі є тої думки, що ця подія матиме далекосяглі наслідки. Навіть аж такі, що дехто заповідає вже як річ певну — порозуміння між Сталіним і Гітлером. Кожиж такі події заскакують найбільших політиків світу й уряди найбільших держав, а вони у великому клопоті, як такі події розуміти і що робити, то щож доперва говорити — про нас. А проте й нам, хоч ми нарід недержавний і позбавлений зв'язку з рушійними силами світової політики, також треба мати свою лінію. Але яку?

Ми не є силою у такому розумінні, щоб ми її могли вже тепер протиставити нашим ворогам чи заохочувати тим чужим чинникам, чи великодержавам, що їм потребували для своїх планів, а за те відплатилися нам попертям незалежності і соборності України. Тому не можемо з ніким переговорювати як рівний з рівним. І тому, якби навіть хтось нам давав надію на якийсь попертя, треба завжди чиститися з тим, що той "хтось", хто він не був би, коли йому це буде вигідним і корисним, може нас легко, й покищо безкарно, "зрадити", себто махнути на нас рукою, щоб за ціну того, що від нас відпекається, набути собі спеціальні користі від тих, що зацікавлені тільки в нашій немочі й загибелі.

Гіркий наш досвід — з усіми. Це хіба вже всі добре знаємо і признаємо. Ще тільки може дехто себе потішати, а то й дурити, що ситуація може змінитися. Так, може змінитися і певно зміниться. Але не повинна ніколи змінитися наша насторожливості. Навіть до тих, що прикидались "приятелями" українських визвольних змагань. Уже раз треба нам навикати до того, щоб і на холодне дмухати. Маючи це на увазі, ми свого часу виразно підкреслили на тому місці, коли писали про катастрофу з Карпатською Україною, що коли кого тепер хто "зрадив", і як та чин зрадив, то все те повинно бути обов'язково виявлене. Ми не є силою з гарматами, повзками і літаками. Тому, хто добає тільки в тому одному силу, а ми її не маємо, то він її тепер, очевидно, дістати не може. Але й не дістане він її тоді, коли також і наш нарід матиме у своїх руках, якщо "зраджує" нас тепер. Це відноситься як до наших ворогів, так і до тих ніби "приятелів", що то намі торгують. Ми свідомі того, що в Європі це довго не буде спокою, та що в ній ще довго клекоотитиме. Тому й ті, що сьогодні нагорі, завтра можуть бути — в руїні.

ЯК ВИГЛЯДАЄ "МОЦАРСТВО" В СЕРЕДИНІ

(Під увагу тим, що говорять в Америці про "культурну місію Польщі").

Варшавське "Заведення суспільних забезпечень" видало недавно книжку під заголовком "Спомини лікарів", що об'єднує переживання десятків лікарів підчас їх практики при тій забезпечальності.

Книжка та викликала величезну бурю. А властиво не така ціла книжка, як радше поміщені в ній спомини докторки З. Карасівної, лікарки з Сухой. Згадане на вступі Заведення розписало конкурс на найкращі спомини лікарів або лікарки, занятих при суспільній забезпечальності. Надійшло на той конкурс 52 праць, а з них першу нагороду одержала власне панна Карасівна. І ось посилалися, по видрукуванні цієї книжки, з однієї сторони глибоке обурення та осуду, але зате з другої сторони багато виявів признання, а навіть захоплення. Досить, що ті "Спомини лікарів" стали справжньою сенсацією і розходяться в тисячах примірників.

О щож властиво тут іде і чим провинилася та лікарка, що проти неї піднесено такі тяжкі замітки? Треба справді ствердити, що спомини д-рки Карасівної не є написані в делікатних рукавичках, але навпаки, з великим зав'язанням, повним глибокого обурення, та що її безоглядна щирість робить навіть не раз враження брутальності. Ось для прикладу наводимо тут таке місце з її спомінів.

Пі покликано раз на село до одного хорого хлопця, котрого одно лиш могло ще врятувати від смерті: негайне віддання його до шпиталю. Але темні родичі не хотять про те й слухати.

І тоді лікарка осяяла відізвався до них: "Ви є свині, а не люди! Вас би треба пописати бити, а не говорити до вас! Борше би від алі корола зрозуміли мої слова, ніж у селян таке діялось, але й у "інтелігентів". Бо є загально прийнятою засадою, що хорого треба тримати в задусі. Зокрема, де є легіні хорі або загрожені, треба замикати вікна. Най йому ще тяжче буде віддихати. І я пішла від дому до дому, і в однім з них позичила кіліш. Ними виврала я всі цвяхи з вікон, та поспула лами від них та вибила кілька шиб. Були це бідні люди, то перед зимою нових вікон не справляють, бо і на хліб не мають. І так будуть вони отверті кілька місяців в день і вночі. Дивилися ті люди на мене зпід лоба і певно проклинали до десятого поко-

"Ано, то дарма, відповіс селянини: повеземо хлопця до шпиталю. Видно, що так і треба". Як я йому докладно витолкувала справу, а ще до того в такий грубий спосіб, то він відразу зрозумів. Але це треба було зробити три тижні скорше, хоч, на щастя, і тепер іще шпиталь поміг. Но, але чоловік мусить ціле життя вчитися".

Отже то саме життя і самі пацієнти навчили д-рку Кара-

сівну брутальності. Вони навчили її, що вони іншої мови не розуміють, що вони бояться шпиталю мов чорта, бо — і коней нема, щоб відвезти до шпиталю, бо робота в полі, а чейже і дитина мусить мати "домашню" опіку. Та і застриків бояться, бо від них умирають, а дітей, обтяжених дідичною венеричною хворобою, воліють купати у воді з потоку, ніж їх відповідно лікувати. Автім ось що оповідає Карасівна про те, як лікувала дітей в часі епідемії кору.

"Приїхала я до дітей обезпеченого. Я ніколи не була хвора ні на серце, ні на легені та взагалі могу багато видержати. Однак до середини в хату я не годна була вийти. Вже на порозі я заточилася, стало мені темно в очах та недобре на серці. Даром пробувала втягнути повітря, бо його нема. З трудом вишля я надвір. Віддихаю кілька разів і роблю один сильний віддих, так, як коли чоловік хоче робити в воді нурка. З тим запасом повітря входжу до середини кімнати, і це вистарчає, щоб дістатися аж до вікна, та вибити шиб. Бо вікно отворити годі. Збите воно цвяхами ще з кінцем вересня, позаліплюване китом та ще обведене докрути шматною кишкою. Лише можна його збити, бо отворити годі. Мамі піднісся крик: "не мож перестуджувати!"

"В тій кімнаті мешкають дві родини — разом 13 осіб, з чого шестеро хорих на кір, а троє на запалення легенів.

"Дарніше старалася я людям пояснювати та давала виклади. Але гляділи вони на мене з усміхом милосердя. Ставлю при дзеркалі вартівника та отворюю вікна, коли я надходила, а замикано, коли я лише відходила. І то не лиш у селян таке діялось, але й у "інтелігентів". Бо є загально прийнятою засадою, що хорого треба тримати в задусі. Зокрема, де є легіні хорі або загрожені, треба замикати вікна. Най йому ще тяжче буде віддихати. І я пішла від дому до дому, і в однім з них позичила кіліш. Ними виврала я всі цвяхи з вікон, та поспула лами від них та вибила кілька шиб. Були це бідні люди, то перед зимою нових вікон не справляють, бо і на хліб не мають. І так будуть вони отверті кілька місяців в день і вночі. Дивилися ті люди на мене зпід лоба і певно проклинали до десятого поко-

ління. Але я жадних ліків не записувала. Всі діти видужали".

"Спомини лікарів" оповідають про такі страшні припадки, відкривають таку страшну темноту у польським народі, таку безмежну глупоту, таке сидження по вуха в найтемнішій середньовіччі, що чоловікові волосся дубом стає, а лікарів опладають безрадні руки. Просто мусять опадати. І що тут дивуватися тій горечі в споминах тої "брутальної" лікарки д-рки Карасівної, котра є змушена (так, і справді змушена) до такого поведіння зо своїми пацієнтами. І чогож тут дивуватися, що її товариші по фаху завидують їй енергії та містечка, як собі порадити з забобонами і темнотою? І то не лиш у якімсь глухім забутім куті, але і на передмістях Варшави, а також і по селах та містечках у тзв. Великопольщі, що давніше була під пруським пануванням!

Як чувати, то деякі лікарські сфери старалися усунути ту книжку з продажу, бо, мовляв, вона приносить їм стид. Але чейже тут не лікарі вивувати, але... Лікарі виконують свої обо-

в'язки, вони лікують і рятують від смерті і терпіння людей, а що мусять притім клясти і ганьбити, щоб їм витолкувати, у чому лежить рятуюнок, то тут уже пацієнта вивувати, а не лікарів.

Лікарям це зрештою цілком не вадить, що і не-лікарі перчитують ті "спомини лікарів". Навпаки! Треба, щоб взагалі якнайбільше читачів було. Може і не один з них самих пізнає себе в таких неконче симпатичним портреті і пацієнти застановляться над тим та інакше будуть глядіти на лікарів.

А тоді і праця лікарів може станеться ясніша, більш прирятуюча до себе.

Ось як пише про ту книжку "Спомини лікарів" один польський часопис: Шкода лише, що не звертає уваги своєї власної суспільності, що може кориснішим булоб нести просвіту в ряди свого власного польського народу, ніж тратити час на навертання "Русинів" на католицизм, польщення українських назв чи замикання українських товариств, що борються з темнотою.

Іван С.

3 Українських справ в Англії

Підчас річного бенкету японського товариства в Англії, який відбувся 20 квітня ц. р. в Грейт Істерн Готелі в Лондоні, виступив д-р В. Ю. Кисілевський, директор Українського Бюра в Лондоні, бесіду на тему "Українська проблема".

Головою бенкету був віце-граф Г. Кано. Між присутніми шістьдесятьма гостями були також пані й п. С. Окамото, радник японської амбасаді, полк. І. Сугама, військовий аташе японської амбасаді, п. К. Учіяма, японський генеральний консул у Лондоні, п. С. Гасегава, директор лондонського бюро агенції Домей, п. Т. Катсуки, представник щоденника Асагі-Шімбун і багато інших визначних членів японської колонії в Англії. Між англійськими гостями були маршал повітряної флотії лорд Семпіл, полк. І. С. Соммервіл, пор. маринарки В. Тейлор, сер Клемент Кінлох-Кук, сер Едвард Кров і кілька інших.

Лекція мала на цілі в першу чергу дати загальне поняття про українців, короткий історичний очерк, а головне представити змагання українців та їхнє відношення до теперішнього європейського положення. Більше уваги присвятив бесідник україн-

ському питанню на Далекому Сході, з огляду на те, що більшість присутніх була тою справою особливо зацікавлена.

"Одно можна сказати категорично, закінчив свою лекцію бесідник, а саме, що українська справа напевно буде рішальним чинником підчас майбутньої стабілізації положення у Східній Європі. Совети, відтиснувши себе від решти цивілізованого світу, продибують створити свій власний світ. Але ті мільйони українців, що опинилися проти своєї волі поза тим новітнім хінським муrom, усім своїм еством бажають прилучитися до решти вільних європейських народів і жити, торгувати і розвиватися вільно, як кожна інша незалежна нація".

Лекція про Україну в Савтгемптоні.

Підчас річних зборів філії т-ва Прихильників Союзу Націй (яке свого часу мало в Англії чимале значіння) в Савтгемптоні, найбільшому портовому місті Англії, 4-го квітня ц. р., був запрошений п. Антін Мур з Лондону, щоб виступив лекцію про Україну. Пан А. Мур відвідував минулого року українські землі та добре обзнайомлений з українським питанням. У сво-

ій промові зясував він положення, в якому українці знаходяться сьогодні в Советі, в Польщі, Румунії та Угорщині, яка недавно силою захопила Карпатську Україну. Пан Мур поставив особливий нагис на протибольшевицькі наставлення українців у всіх краях, де він тільки з ними зустрічався. Лекція викликала незвичайне зацікавлення і присутні ставили бесідникові багато запитів.

Лекція про Україну в Вандсворті.

На запрошення філії "Тос-Н" в Вандсворті (передмістя Лондону) виступив 22 березня ц. р. п. Гуго Ярдей, пресовий референт Українського Бюра в Лондоні, обширну лекцію на тему "Українці та їхні змагання".

"Тос-Н" (читається "Так-Ейч", скорочення назви Талбот Гавза) це одна з найбільше поширених в Англії філія тропійних організацій з півмільона членів. Патроном організації є король Юрій, а президентами лорд Бейден-Павел та лорд Болдвін, колишній прем'єр.

Бесідник дав короткий історичний огляд української визвольної боротьби та підкреснував, що в теперішніх переломових хвилях світ чомусь замало ваги присвячує українському питанню, яке в кожному конфлікті, який готов виникнути в Східній Європі, буде відігравати першорядну роль.

Після лекції вивязалася жива дискусія, в якій брало участь дуже велике число присутніх. Найбільше число запитів відносилось до українських справ у Польщі.

(Укрбюро, Лондон).

ДЕ ДІВСЯ?

ЮРІЙ ГОРЛІС-ГОРСЬКИЙ,

котрий написав незабутню повість

з української визвольної боротьби

ПРОТИ ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ

під наголовком

ХОЛОДНИЙ ЯР

Як повстала Карпатська Україна

Горліс-Горський покинув Галичину й пішов за Карпати.

Коли Карпатська Січ виступила до бою проти мадлярських окупантів,

Горліс-Горський пішов з Січю. Від того часу про нього пропала вістка.

Та лишилася по ньому його

НЕЗАБУТНЯ ПОВІСТЬ

ХОЛОДНИЙ ЯР,

котру прочитав з задоволенням і насолодою кожен, що цікавиться боротьбою України проти її жадних сусідів.

ДВА ТОМИ — ЦІНА \$2.00.

Замовлення шліть до:

"Svoboda"

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРІЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(73)

Табунчики цілком збентежилися. Ім здавалося, що перед ними щось таке велике, сильне, могуче, щось таке, чого вони не вміли поняти, — тож поїхали займати коней і в'язати. Але один з них завернув коня і пігнав у бік. Кудеяр догадався, що він іде до села казати поміч, тож пігнав за ним, дівна його, стягнув нагайкою по плечах так, що цей припав головою до гриви коня і мало не зімлів, опісля, прийшовши до себе, застогнав... Кудеяр хопив його коня за вуздечку, вдарив нагайкою і пігнав перед себе до табуна.

Роботу роби, яку тобі приказано, а не відбігай, ський-такій! — закричав Кудеяр.

Табунчики виповнили при-

каз Кудеяра. Коней відігнали, пов'язали. Кудеяр поїхав наперед, а товариші пігнали за ним коней. Табунчики стояли за чудовани, доки незвичайні гості не щезли з очей.

— Що це таке? — зачали тоді розбирати табунчики. — Як же це: нас десять, а їх чотири. Що вони за одні? Чи від боярини? А може від самого царя? Або, чи вони не опришки? Але ні, якось не походить... Опришки так не ходять. Бо чий опришки підуть в четверо на десятьох, і то в білий день, недалеко від села? А чи це не чужосторонні люди воєнні? Може це Литва? Таки так, справді Литва.

На тім скінчилися здогади табунчиків.

— Не будемо — сказав о-

дин табунчик — говорити у правителів, що їх було чотири, а скажемо, що прибуло багато людей воєнних і забрали коней.

І пішли до свого управителя та звели великий крик. Розійшлася поголошка, що прийшли люди воєнні, і наполохани мужики хотіли збиратися на оборону.

Кудеяр з товаришами покормили свою добучку по дорозі вісом на полі, а люди, видивившись коней, не боїлися їм, думаючи, що прийшло також стільки людей. Приїхавши до однієї стирни сина, велів Кудеяр сплести з дубового галуззя плетинки, набрав сина та прив'язав до коней. По якімсь часі швидко прибув з цілим табуном до розбійничого засіку.

Всі опришки зачудувалися і прирекли слухати у всім Кудеяра.

— Маєте коней — сказав — і вистане їх не тільки для вас, але і для тих, що до нас при-

Зачув Кудеяр випитуватися, де є монастирі, і довідався, що в сусідстві є два монастирі — один Добрий, а другий подальше — Оптин.

— Були у ватазі два брати,

калужани, сини прогнаного кудиса боярського Юдинка. Отець їх вийшов з України, а сини нагадували Кудеярові в дечім Україну. Ті сини, на царський приказ, були розлучені з вітцем; вітця по-везли до Казаня, а синів вивели на поселення до Ливонії, але вони втекли потім у знайому собі околицю калужу і пристали до ватаги, щоб би спасти свою шкуру. Одно-го з них звали Жданом, а другого Василем. Кудеярові додалися ті молодики, а і вони з самого початку відносилися з якимсь поважанням до його особи. Вони були з Кудеяром у виправі за табуном, а тепер взяв їх Кудеяр знову з собою в похід на Добрий монастир. Прибувши перед монастир, Кудеяр у гаю, Кудеяр лиш своїх товаришів з кінями, а сам вийшов пішки в отворіні ворота монастирського подвіря.

Там стрітив новика і поспитав його:

— Де лежить монастирська каса? Чи не в ігумена?

— А тоби на що це знати? — спитав зачудований новик.

— Як приїхав порохувати вашого отця-ігумена: як він правив мужиками, які доходили по-

бирає, як кормить монахів і вас, новиків? Чи не поводитиме він з вами лежати?

Новик подумав простодушно, що це прибула якась особа, котра буде судити і розправлятися з ігуменом, тож зачав розповідати про всілякі надужиття; сказав, що ігумен улаштував в своїй келії пир для світських гостей, не з ним солодкі меди, а в більшій святі і фрязьке вино, а монахам дає тільки квас, і то кислий; нарід привозить ігумен нові свіжу рибу, а він дає тільки сухену, а деколи і спліснелу; в ігумена печуться пшеничні колачі, а братії дають хліб житній; всі доходи бере ігумен на себе, а касу монастирську тримає в себе в келії, в закамарку в стіні, і в касі тій же і чужі гроші, віддані на переховок; в ігумена на хуторі посестра, а у посестри діти, котрі ігумен кормить; ігумен буває часто п'яний, а старші не сміють жалуватися на нього, бо і самі не ліпші: живуть нечесно, мають жінки і діти та кожного дня запиваються; деколи в монастирі нема нікого відправи, бо всі п'яні, а люди, що приходять здалека на молитву, розходяться, не помодлившись.

Кудеяр усе вислухав і довідався від новика, що він пече просфорі; пішов за ним до просфорні, а побачивши там два мішки з мукою, велів новикові ждати там на себе, доки не вийде від ігумена.

Потім пішов Кудеяр до келії ігумена, і, постукавши в двері, проголосив: "Господи, Ісусе Христе, Сине Божий, помилуй нас!" Відповіді не було. Кудеяр повторив молитву і знов не почув відповіді.

Ігумен того дня кріпко заснув з похмілля. Кудеяр трутив заперті двері: завіси пустили і двері відчинилися.

Ігумен зів'язав з постелі, побачив незнайомого і зачав його ганьбити. Кудеяр, не дивлячись на ігумена, заложив гостру ножа в шпару дверей, що замикали закамарок у стіні, відважився двері і, вивнявши два великі мішки з грішми, сховав їх за пазуху.

— А то що таке? — крикнув ігумен і кинувся на нього. Кудеяр схопив ігумена за карк і приплеснув його носом до стіни. Кров хлопнула з ігуменського носа. Кудеяр забіг до просфорні, а не заставши там нікого, хопив два мішки з пшеничною мукою, завдав собі на плечі, вийшов за воро-

та, сів на коня і разом з товаришами відїхав.

Розбитий ігумен довший час не міг прийти до себе, отирав кров з лоба, а потім підняв крик. Братія кинулась скликати службу і мужиків, щоб гнати за опришком, але Кудеяр був уже далеко.

Кудеяр роздав кожному опришкови по двацять рублів платні та віддав муку для цілої ватаги.

— Хай баби напечуть колачів — говорив. Опришки перенялися великим поважанням, а навіть певного роду боязню супроти Кудеяра. Хитрий отаман, Кузьма Сірий, тільки зубами скреготав, а Кудеяр, заляда його отаманської гідності, дав йому подвійну платню в порівнянні з іншими і влевнив, що йому не відберуть отаманства.

— Тепер, браття, годі нам тут довше баритися — сказав Кудеяр. — Калуга недалеко, вишлють проти нас військо. Рушаймо до Білева і там злучимося з Окулом і Урманом.

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ.

• 3 ДНЯ •

СПОРТ, А НЕ ПОЛОВІ АТРАКЦІЇ

На зборах жіночого відділу американської спортової федерації, що відбулись 3 травня в готелі Мартінік у Нью-Йорку, присутні Ен Годжкінс виголосила доповідь, у якій гостро нагадувала ті чинники, які використовують жіночий спорт для бизнесових цілей, приперчуючи його поведінкою притягуваннями. Бизнесові компанії широко рекламують таких спортсменок, які мають гарні притягаючі риси. Вони навіть одягають їх у такі строї та фотографують у таких позиціях, що відбивають найбільше тої половини аттракції.

А не раз вони навіть влаштовують цілі змагання жіночих спортивних дружин, як „софтбол“, „баскетбол“ і інші, не для самого спорту і плекання здоров'я, тільки для „вистави“. Через те спорт цілком розминається з своїм первісним завданням, та переміняється у свого роду театральну, водевільну, чи навіть бурлескову виставу.

Деморалізують у той спосіб спорт усіх бизнесових підприємств, склепи і фабрики, заважаючи свій крам, а також різні часописи та журнали, що залюбки поміщують фотографії тих спортсменок.

ШКІДЛИВИЙ ВПЛИВ.

Бесідниця підкреслила, що таке спотворення спорту матиме дуже відне значіння для нього. Бо завданням спорту є плекати здоров'я людей, їх фізичну силу і справність. Саме у спорті особи повинні забувати про лод, а радувати фізичною легкістю, зручністю, а також однозгідністю тілесних рухів із духовними переживаннями. Саме завданням спорту є це, щоб відорвати людину від хоробливо-еротичних почувань і зрівноважити їх іншими почуваннями, серед яких, як сказано, є насолода бути фізично сильним, здоровим, зручним, гнучким.

Фізична краса і примана відносять у спорті лиш таку ролю, що вона приходить сама, автоматично, як вислід здоров'я людини. Але щоб хтось плянував її, та ще й для еротичних зворушень, то цього не було. Кожен деякий несовісний бизнесмен в останніх часах почав це робити, то проти цього треба боротись. Інакше вони спорт цілком здеправують.

ЦЕ ОДИН ЗРАЗОК „ДЕМОРАЛІЗАЦІЇ“.

Не раз ми зустрічаємо в пресі вираз „деморалізована, розточена, звихнена, чи здеправована суспільність“. Та не все ми точно, здаємо собі з того справу, що під тим розуміти. Дуже часто під „деморалізацією“ ми розуміємо якийсь уже дуже яскравий прогріх.

Та фактично суспільність може бути „деморалізована“, не кінце поповнюючи ці „яскраві прогріхи“. Ось випадок з жіночим спортом: ці спортсменки, які у спорт вкладають полову аттракцію та які виступають чи дають фотографуватись у примамливих позиціях, не кінце самі мусять бути неморальні. Вони особисто можуть бути найпорядніші дівчата. А проте їх спортова чинність, яка зійшла на цілком відмінне підложжя від того, що має справний спорт, деморалізує суспільність.

ІНШІ ВИПАДКИ.

Суспільна деморалізація може приймати сотки відмінних форм. Є деморалізація в літературі та мистецтві: деякі письменники і мистці, знаючи

що пересічний загаль любується у якихось кримінальних історіях, де вбивають людей, летється кров і т. п., давай доставляти йому тих дешевеньких почувань. Полову аттракцію перебільшено експлуатують також у фільмах, журналах, в публічних оголошеннях. Цього роду література і мистецтво замість виховувати загаль і різьбити його думки, забавляють його в дешевий бурлесковий спосіб.

На перший погляд нічого злого в тому нема. А всетаки, проаналізувавши душу загала, що зачитується цього роду „літературою“, побачимо, що його думки, мрії, переживання, почування, вовлі перші запаморочені психічним газом, який у більший чи менший мірі обнижує його суспільно-творчі прикмети.

ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ У БИЗНЕСІ.

Деморалізація у бизнесі приймає знов інший вигляд: ось, наприклад, до якогось села чи містечка, в якому купці та промисловці якнайчесніше виконували свої функції, ретельно обслуговували суспільність і брали за свої услуги умірковані нагороди, з'являється нечесний купець. Він уставляє у своїй крамниці фальшиві міри, а разом з тим дешевше продає крам. Люди, не знаючи, в чім діло пруться до нього за кравом. Чесні продавці тратять покупців. Вони знають, у чому річ, та людей годі переконати. Та кож тяжко несовісного торговця зловити. Вони починають докладати до своїх крамниць, або їх зачинають. Однак серед них являються і такі, що пробують побити нечесного продавця його власним способом: вони самі починають шахраувати. Починаються перерегиони в шахрайстві, які остаточно цілком деморалізують купецтво.

Відмінні форми приймає деморалізація в інших ділянках: у політиці, адміністрації, судівництві, медицині, вихованні і т. п. Нема просто такої ділянки, до якої серед даних обставин не могла б закрестись під якимсь виглядом деморалізація, спихаючи цю ділянку на цілком інше підложжя, а з нею штовхаючи цілу суспільність чим далі у провалля.

Закони проти деморалізації лиш у маленьких відсотках запобігають лиху. Зате тривалий лік — це виховання суспільності, її сильний характер і тверда мораль. Морально тверда суспільність ліквідує деморалізаторів уже самою своєю ловединкою.

ЧИМ НАРОДИ ПЕРЕМАГАЮТЬ.

Предсідник соймової комісії закордонних справ польського парламенту, посол Сужинський, виголосив промову про засади й тактику польської дипломатії, в якій м. ін. сказав:

„Видовжилася польсько-німецька границя. Але позиція Польщі є дуже сильна. Передусім тому, що ми велика мілітарна потуга. Відчуваємо деякі недостатки в обсягу озброєння, а досвідчений, переможний вождь Йосиф Пілсудський сказав: Про перемогу рішає воєнне знаряддя в 25%, а мораль армії й народу в 75%. А наша мораль є тепер 150%-това. Постава армії й суспільності є винятковою, одинока в Європі. Тому прелегент вірити, що в періоді, в який входимо, Польща реалізуватиме свої великі, великодержавні амбіції.“

КНИЖКА ПРО НОСТРАДАМА.

Появилася нова книжка про славного астролога Нострадама. Книжку написав П. де Рошгее.

ДЕНЬ МАТЕРІ

НЕ ЗНАЄТЕ, ЯКИЙ ДАРУНОК ЛЮБОВІ ДАТИ СВОЇЙ МАТЕРІ?

ЧОМУ НЕ ДАТИ ЯКУСЬ ЦІКАВУ КНИЖКУ? ЧИ МОЖЕ БУТИ ЯКИЙСЬ ДАРУНОК БІЛЬШЕ ТРИВАЛОЮ ПАМ'ЯТКОЮ ВАШОЇ ЛЮБОВІ ДО МАТЕРІ, ЯК ГАРНА, ЗВОРУШАЮЧА КНИЖКА?

Не знаєте, яку книжку вибрати на дарунок для матері? Ось вам до вибору список книжок, які спеціально промовляють до українських матерей:

- ТВОРИ МАРКА ВОВЧКА. За чоловічим іменем автора криється жінка (Марія Морковичка), до того велика письменниця, яка здала п'ятерку жіночу душу й писала про жіночу душевність. П'ять оповідань представляють цілу галерею цікавих жіночих постатей у цікавих життєвих ситуаціях. \$1.25
- ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛА КОПАЛА. Теж жінка-письменниця, що спеціально займається долею жінок, але вже більше сучасних з нами. В цю трагічну історію жіночої любові наше жіноцтво просто зачитується. .75
- ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: ЦАРІВНА. Славна українська письменниця мале жінку, що стремить до вищого, кращого життя. 2.00
- ЛЮІС ВОЛЕС: БЕН ГУР. Ця історична повість з перших віків християнства, котру американські діти читають у школах часто обов'язково, появилася теж у перекладі на українську мову й тішиться серед наших людей великою популярністю. .80
- ВЕЛИМИР ДЕЖЕЛІЧ: СОФІЮ ВИБРАВ. Ця повість, переложена з хорватської мови, мале життя в 9. віці по Христі, коли серед словян шойно починало ширитись християнство. 1.00
- АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ: ЗА СЕСТРОЮ. Багато людей уже читало цю цікаву повість з козаччини, але ще є люди, які її не читали. Як прочитати, певно це пожаляють. .35

Замовляючи книжку з цього списку, зазначіть, кому хочете з неї зробити дарунок, а книгарня гарно і відповідно до казів її опакує й вишле на подану вами адресу з зазначенням, від кого вона приходить як дарунок:

Замовлення шліть до: „SVOBODA“ Jersey City, N. J.

Книгарня має теж великий вибір прегарно оправлених молитовників, які добре надаються на дарунок у День Матері.

ОБВИНУВАЧЕ РОБІТНИЧУ РАДУ

Джозеф Педвей, адвокат Американської Федерації Праці, закидав підчас пересудування перед сенатським комітетом праці, що Краєва Робітничка Рада є стороннича в користь Конгресу Промислової Організації.

РОЛЯ ІМІГРАНТІВ У РОЗБУДОВІ АМЕРИКИ

Мало хто собі уявляє, яку велику ролю відіграли імігранти в розбудові Америки. Найбільше визначилися вони в розбудові американської індустрії. Імігранти з різних країв світу перетворили, так би казати, незрозумілу рілничу країну в найбільш промисловий край на цілім світі. Про це вже ніхто нема ніякого сумніву. Наприклад, масова продукція в американським промислі нині досягає досконалості.

Увесь розвій індустрії в Америці очевидно треба завдячувати геніальним умам винахідників, між якими було багато імігрантів і їх дітей. Наприклад, нащадок англійського імігранта Е. Витней винайшов машину для чищення бавовни, що уможливило управу бавовни в усіх полудневих степах. Кажуть, що це був початок масової продукції в Злучених Державах, бо його методи поширено в усіх галузях американського промислу і нині, так би казати, це азбука індустрії. Не можна собі уявити фабричного заводу без прикладних метод масової продукції.

До розбудови модерного промислу в Америці причинилися імігранти різних народів. Шведський імігрант К. Е. Джогансон видавав міру, якою можна зміряти одну міліонну частину ціла. 1831 року нащадок шотландських імігрантів К. Г. Микормик видавав косарку, необхідну нині для кожного фермера. Винахід косарки дає розмах не лише рілництву, але і промислові. З початком масової іміграції люди осідали на землі і пустих степах на заході, перетворюючи це в родючі поля. У містах будували все нові фабрики, розвивалися торговля і промисл. Подиву гідна підприємливість, витривалість, послідовність і муравлині праця імігрантів та їх дітей були основою розбудови модерної індустрії в Америці. Це факт, який згадає кожна історія американського народу.

Або візьмим будову американських залізниць, яка вимагала багато сили, здоров'я й витривалості. Хто їх збудував? Імігранти різних груп і народів. Шотландці, німці, ірландці, поляки, мадяри, українці, шведи, китайці й інші. Без сумніву, залізниця дала найбільший товчок до розвою рілництва в Америці. Фармери відразу дістали спромугу висилати свої продукти на продаж з одної частини краю в другу. Комунікація взагалі оживила громадське життя і край почав міцніти.

їх виробів в Америці дали німці, італійці і поляки. В часі американської революції німецькі імігранти робили найзручнішу зброю для інфантерії. Син імігранта видавав машини до шиття, яка вибила жінкам цілого світу голку з рук. Цей винахід також став дуже важним чинником у розвою шевського промислу. Нині кожна фабрика обуви і кожний швець уживає машини до шиття. Ця машина до шиття нині є також основою незвичайно розвиненого і поширеного промислу виробу одягу в Америці. Не зашкодить згадати, що при шитті черевиків і одягу найбільш працювали і ще тепер працюють імігранти. Вони фактично одягали і ще одягають цілу націю.

В області друкарської штуки чужинці теж добре відзначилися. Англіський імігрант Роберт Гов винайшов друкарську машину, на якій можна друкувати від одної до десяти тисяч чисел газети на годину. Німецький імігрант Отмар Мергенталер винайшов лінотайп, який він виволов з неволі друкарських складачів. Це збільшило і прискорило продукцію книжок і газет, які подешевіли і кожний імігрант міг купити собі підручник для вивчення англійської мови. Треба знати, що перетрим в Америці книжки і газети були дуже дорогі.

Телефон, без якого не можна собі уявити життя в Америці таким, як воно є, винайшов шотландський імігрант Олександр Г. Бел, а те, що можемо телефоном говорити на далеку віддал, теж завдячуємо геніальному імігрантові з Сербії, Михайлові Пупінові.

Винайдене Марконієм радіо уліпшило відомий електричний чарівник Штайнмец, з Німеччини. Голосник уліпшило синданських імігрантів, Енсен. Спосіб знимання світлин через радіо придумав жид А. Корн, а російський імігрант, Антін Зворікін, тепер працює над удосконаленням телевізії.

Про те, яку ролю відіграли імігранти в розбудові Америки, говорив недавно бесідник на радіовій програмі державного департаменту освіти під назвою „Америкенс Ол — Імігрантс Ол“. Він сказав, що завдяки свободі руху і ділання в Америці імігранти різних груп виявили свою геніальність на користь самим собі і цілої суспільності.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СЛИКВИЛ, ПА. Свято Шевченка.

Дня 26 березня ц. р. наша сликвильська громада відсвяткувала 125 річницю уродин Т. Шевченка святочним концертом. Хоч підготовка була коротка, завдяки доблості о. Р. Бойчука і комітету концерт вивав знаменито. Програма відбувалася у такому порядку: Вступне слово о. Бойчука, спів нозоворганізованого хору „Майн контрі“, „Реве та стогне“, широкий відчит про Т. Шевченка, виголошений Н. Кічем; спів хору „О, Україно!“, деклямація о. Бойчука іосемі Т. Шевченка „До Основ'яненка“, хор „Бігло, бігло“, деклямація панни Старят „До зорі“, хор „Сонце низенько“, „Вечір“ — декл. панни Грисак; хор „Дівча в снігах стояло“, відчит про Тараса Шевченка по англійськи виголосила панна Марія Дидів. В пам'ять незабутньому Кобзареві, декл. Нат. Теліга; хор „Ой, видно село“. На закінчення гром. Н. Кіч подякував виконавцям програми за труд, а прийавим за участь. Цей концерт розрухав нашу громаду, а головню молоді вона дістала новий запал до дальньої праці. Пере-

дено збірку, якою знялися І. Пендлішак і Н. Кіч. Зложили по \$1: Н. Кіч, Олена Гогіт, Г. Дидів, Д. Вус, Н. Воловешкий; по 50 ц.: І. Пендлішак, Марія Іванюк, І. Різнів, Ю. Ятчишин; В. Різнів 35 ц.; по 25 ц.: В. Кузмин, М. Романюк, М. Бігун, Г. Цирик, В. Буртик, Ю. Ятчишин, Соф. Цирик, пані Балага, І. Калинич, Д. Мельник; дрібними \$1.40. Разом \$11.25, які вислано через Обеднання на Рідну Школу.

Н. Кіч.

ІОНГСТАВН, О.

На дальш студії.

Наша піяністка, панна Ірина Мусійчук (дочка о. і пані Мусійчук), скінчила десять літ студій музики і вписалася до „Сейнт Луїс Мюзік Інститут Прогресів Сіріс“, що надає ступні Вашингтон Юніверті. Панна Мусійчук належить до школи „Сейнт Мюзік“, де студіює, виступає на концертах з акомпанієментом та вчить інших. Літом віде до Сейнт Луїс на літні курси.

Знайомість.

— Чи ви справді хочете, Стефо, вийти за того молодого чоловіка, що недавно був у нас?

— Чому ж би ні?!

— Але ж ви знаєте його шойно тиждень! Чи це досить, щоб заважитися на таку поважну постанову?

— Ах, прошу пані, він уже такий не дуже незнайомий. Моя приятелька минулого місяця була з ним заручена цілий тиждень.

СУХОТИ, ДИФТЕРИТ І ПРОКАЗА.

Епідемія туберкульозу, званої популярно „сухотами“, не вигасла ще дотепер, але на-впаки, вона обхопила цілу земну кулю. Її жертвою впали такі генії і світлі уми людства, як св. Франц з Ассіжу, і пізніше, Шопен, Стіфензон, Кальвін, Спіноца, Шіллер та ін.

Не менш жалких втрат приносили давніше проказа і дифтерія, з яких перша опанована тепер ізолюванням хворих, а друга винаходом цілющої сироватки, що неминує рятую від смерті.

Бували випадки, що саме хвороби і епідемії помагали деяким людям і визволяли їх укріті таланти. Ось напр. су-хітнична еuforia (ненормальне щастя самопочуття) Шіллера попомогла йому знатися на вершини поезії. Распутін міг провадити свою шкідливу місію тільки завдяки гемофілії наслідника російського престолу, а одна з найгірших шкірних недуг, на яку нездужав не один з володарів світу також не раз змінляла обличчя світу.

Тому оправданий окремий погляд, з яким лікар дивиться на цілий ряд великих світових перемін, на світоглядів та суспільні революції, яких причиною був і є часто дрібненький, невидний голим оком мікроорганізм — заразок, що точить вперто будинок культури людства і стає причиною великих перемін.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

УВАГА! УВАГА!
НОВА УКРАЇНСКА ФІЛЬМА
„МАРУСЯ“
по пєсі
„ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, НА ВЕЧЕРНИЦІ“
в якій хорову частину провадив наш славний професор О. КОШЕЦЬ,
буде висвітлюватись:
SYRACUSE, N. Y. TUE. & WED., MAY 9 & 10, 1939, at LIBERTY THEATRE, 744 Park Ave., Cor. Liberty St. Matinee 2 P. M. Evening 6 to 11 P. M.
SPRINGFIELD, MASS. FRIDAY, MAY 12, 1939, at CHESTNUT STREET SCHOOL AUDITORIUM, Chestnut St., at 7:00 P. M.
ROME, N. Y. SATURDAY, MAY 13, 1939, at UKRAINIAN NAT'L HOME, 208 Canal St., at 7:30 P. M.
UTICA, N. Y. SUNDAY, MAY 14, 1939, at UKRAINIAN HALL, Corner First and Catherine Sts., Matinee 2:30 P. M. Evening 7 P. M.
GLASTONBURY, CONN. TUESDAY, MAY 16, 1939, at GLASTONBURY THEATRE, at 7 and 9 P. M.
AMSTERDAM, N. Y. SUNDAY, MAY 21st, 1939, at LITHUANIAN HALL.

ДЛЯ МАСОВОГО ПОШИРЕННЯ
Накладом Українського Національного Обеднання Канади вийшли:
по українськи:
М. ПОГОРЕЦЬКИЙ:
„ДЕМОКРАТИЗМ“ СТАЛІНА
Брошура на 32 сторони з 7 карикатурами зобрає маску демократизму з большевицької диктатури в Москві та її прислужників по всьому світу 5 центів
по англійськи:
THE UKRAINIAN CAUSE
Брошура складається з 3 частин: 1) радіової промови, котру проф. Г. В. Симпсон за саксатунського університету виголосив дня 3. січня 1939. року, а в котрій він підкреснує, чому українська національна справа стала пекучим питанням сучасної Європи; 2) карти етнографічної України, з поданням займанщин; 3) Радіової промови Василя Свистуна, українського діяча в Канаді, про домагання українців. Промова була виголошена заходами Канадійського Інституту для Міждержавних Справ дня 15. січня 1939. 16 сторін 5 центів
При замовленні більшої кількості відповідна знижка.
Шліть замовлення до:
„SVOBODA“
P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ
КРАЄВІГАРТФОРД, КОНН.
На Відну Школу.

Для 23 квітня в р. заходом усіх українських організацій відбулося в Гартфорді Школярське свято. В селі проходили вхідні святкові реперси, який гарно виконали п. Билинський та концерт церковного хору під умовою управління дячка М. Похмурського.

Під час концерту передано збірку на "Відну Школу" в старім краю. Жертували по \$1: П. Крига, П. Солейма, К. Ярослав, П. Данилюк, К. Савка, М. Нестор, В. Пуховський, К. Коба, М. Сміт, В. Гамбо, А. Лопат, М. Панич, О. Гринчук, Галаз, Д. Стефан, П. Курко, О. Рорлан, А. Пилипак, П. П. Хорват, П. Апанович, В. Болдин, В. Стефан, І. Саган, Е. Данилюк, П. Мей, П. Дропак, П. Фредзімський, С. Ваналюк, М. Лукасевич, М. Ярослав, Н. Кучер, М. Федішин, В. Дериня, Е. Лата, Маніловська, М. Федина, О. С. Баландук. Разом \$72, які відіслано через Об'єднання.

Висвітлює

НЮАРК, Н. Дж.

На ранішній Карпатській Україні. Гром. Іван Брик переслав через Об'єднання \$37.25 на ранішній Карпатській Україні. Ці гроші прийшли за збірку, яка відбулася в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку.

ШКАГО, ІЛ.

Січовикам Карпатської України.

Гром. Тарас Шкічка переслав через Об'єднання \$33.80 на поміч січовикам Карпатської України. Ці гроші зібрано на зборах бр. св. Степана, від 223 У. Н. Союзу. Жертували по \$1: Т. Шкічка, С. Куропас, Ф. Васильовський, Р. Олійницький, В. Дюнк, М. Беріж, Д. Стравин, О. Любас, М. Сіпко, по 50 ц. А. Швед, Д. Кравець, С. Капонік, М. Волковський, А. Гасюк, А. Маринковський, по 25 ц. К. Байда, П. Іваниця. Разом \$13.80, які відіслано на призначену ціль.

ГЕМАРК, МІШ.

Ранішнім січовикам.

Український Американський Демократичний Клуб на своїх зборах ухвалив дати з каси \$10 на поміч ранішнім січовикам Карпатської України. Гроші відіслано через Об'єднання.

К. Стахів, касирка.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Ранішнім Карпатської України.

Гром. Гринько Бойко переслав від себе через Об'єднання \$5 на ранішній і втікачів з Карпатської України.

КЕМБЕЛ, О.

Січовикам Карпатської України.

Тов. "Сокіл", відділ 218 У. Н. Союзу, переслало через Об'єднання \$5 для матеріальних січовиків з Карпатської України.

М. Петришин, секр.

ЗАГАЛЬНІ ЖЕРТВИ.

Гром. Михайло Бубий з Вест-Орлендж, Н. Дж., переслав \$2 жертвам з Карпатської України, що є в шпиталі, у в'язницях, чи на вигнаннях. На ту саму ціль прислали по \$2: Микола Сукар і Павло Деніс, оба з Нью-Йорку, Н. Я.

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж.

На ранішній Карпатської України.

Пані А. Вагнер, голова Союзу Українок Америки, переслала через Об'єднання від Союзу \$110 для ранішній і втікачів з Карпатської України.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАїнського
НАРОДНОГО СОЮЗУ.

У КОЖНІЙ УКРАїнській ХАТІ В АМЕРИЦІ

повинна бути

ПРОПАМ'ЯТНА
КНИГАВИДАНА ЗА НАГОДИ
СФОРМУВАНОГО ЮВІЛЕЮ
УКРАїнського
НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЦІНА 2 ДОЛЯРИ.

Замовляйте в „Свободі“:

"SVOBODA,"

83 GRAND ST., (R. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

КНЯЗЬ-КОЗАК

Було це в тих часах, як Дикі Поля Наддніпрянської України, зруйнованої татарою, стали захистом для тих, що їм не страшно було вмирати. Дикими Полями за козацьких часів звалили зовсім незаселені степи західної Катеринославщини та північної Херсонщини. Десятками років неуправляний степ, покритий буйною травою, новий усяких звірів і птахів, витав у себе дивних гостей. Безнастанно блукали тут ватаги татар, що з добою верталися з бідолашної України, або заграбали майно необачних купців чи послів, що їм дорога випала через степ.

А в глибоких ярах, над берегами рік, повних риби, киїло інше життя. Там бездомні бурлаки, втікачі з різних сторін польської держави, до якої на свою долю належала тоді й Україна, ті котрим дома, на службі в панів смерть в очі заглядала, за бунт проти несправди, ті всі найшли там гніздо для безпечного, зате вільного життя. Нераз був степ свідком завязятих боїв, бої на смерть або життя, між татарськими злобичниками і цими очайдушними втікачами. Неодін тут загинув без вісти, лише вовки сіроманці завили над білими кістками тай ворон закрякав, забираючись до очей молодечих.

Таке бурлацьке життя цих перших козаків манило до себе і бутину шляхотську молоді, що в боях із татарами шукала тут розривки і юнацької слави. І так у безвісті процала тут сила, ніхто не додумався, щоб служити їй в хо-

сен рідній країні. Держава не мала на це грошей, а то й лаялася цього нещесного війська, а цини воліли серед тієї метушли збагачуватися та заокруглювати свої посідації.

Та знайшовся один, що бистріше мав око ніж інші. Це був молодий князь український, Дмитро Вишневецький, якого нарізав Байдою. Із незорганізованих ватаг козацьких задумав він зробити силу, що піднесла би Україну до циничної рішальності в політиці сусідніх держав. А першою метою поставив він собі знищити татару, що безнастанно шарпала Україну, пліндувала та гнала наріз у неволю. На острові Хортиці збудував Вишневецький замок коло 1550 року, що став предтечею славної пізньої козацької республіки, Запорозької Січі.

Звідси мали висинатися гноми на орду татарську і розбити її.

Та замало було сил в самій тодішній козацтві. Годі було рахувати на поміч Польщі, що вела тоді війну на півночі. Також турки показали нещесним союзником, Пилип Байда в Московщину та десять літ московською зброєю побивав татар. Одначе не осягнув оконечної цілі. Не вдалося йому привести до згоди між Москвою і Польщею, а працювати лише для Москви без вигляду на користі для рідної України, не було рації. Вернувся Байда у рідну землю зневіреним до всього. Та був непосидючої влади, тому замішався в міжособиці в Волощині. Тут зрадив славному козаку. Та вже забулися подробиці. З князя Вишневецького зробили козака-

гуляку Байду і лише трагічна смерть нагадує нам правдивого героя цієї історії.

Ось як співає нині український наріз про Байду:

В Парговоді на риночку
Ой не Байда мел-горілочку;
Ой не Байда — тай не десь не два,
Не одну нині тай не годиночку.
Цар турецький к нему прислає,
Байду к собі шлює:
„Ой ти, Байдо, ти славісецький!
Возьми в мене цариночку,
Будеш царом на всю Украйночку“.
„Твоя, царю, віра проклята,
Твоя цариночка поганя!“
Ой крикнув цар на свої тайлуки:
„Вийми його, поїсти!“
На так ребром зачепіли!

Ой висить Байда тай кивається:
„Ой джуром мій молоденький,
Полая мені лучок та тугесенький,
Ой бачу я три голубочки —
Хочу я убити для його доньку!“
Ой як стріли — наріз, шили,
А царинку в потилицю,
Його доньку — в головучку.

ЗАЗДРИСТЬ

Ось таке собі, здається, дрібненьке, але багатьом людям властиве почуття. На жаль, мусимо признатися, що це почуття навіть може властивіше жінкам, ніж чоловікам, а у всякому разі у жінок воно частіше проявляється у дрібницях, ніж у мужчин.

Властиво у мужчин це почуття можна скоріше означити як вражену амбіцію, бо воно є спонукою до нового чину, до досягнення того, що є предметом заздрості.

У жінок це почуття викликає лише невдоволення, а часом і злість, що хтось інший має те, чого вона сама собі бажала. Становище іншої жінки, її матеріальні достатки, родинне щастя, а не раз якась нова суколка, капелюх чи новий мебелі у помешканні — ось найчастіше, що викликає це прикрі і негарне почуття.

Та була б байдуха загальовилася заздрість, якби вона не відбивалася на оточення, якби через неї не терпіли не тільки ті найближчі, але й дальша родина чи знайомі. А подивимся тільки, які прикраси викликає не раз заздрісна людина. Скільки непотрібних сварок, сплїток, а то й наклепів поширює заздрісна людина. Як затроює вона життя і собі та іншим через це нездорове почуття!

Ось приклад: Молоде дівча має успіх на якійсь забаві, їй заздрять, і не так ще їй заздрять молоді (вони менше хворіють на цю хворобу), як мама чи тета тої, що менше бавиться. Іронічний усміх, неприхильне слово, якийсь нап'як з уст такої неопанованої суперниці чи її прихильниці і вся радість поспована, часом навіть дає притоку і до більших прикрасів.

Приятелька має гарний, а в усякому разі новий капелюх чи суколку. Я теж мушу

їх мати, і пронах родинний спокій. Пропали також всі бюджетові розрахунки та обмеження. Нестрашний навіть довг...

Але це у дрібницях. А бувають і поважніші справи. Хтось вибрався на яке-такі становище, має який-такій заробіток. Чому не я? І починаються інтриги, сплїтки і всякі заходи, щоб ту другу зіпсувати. Нема тут тої здорової амбіції і конкуренції, щоб самій собі створити щось подібного, але є нездорове і шкідливе та принижує людську гідність почуття заздрості.

Жінка розумна і опанована боронитиметься і лікуватиметься від цього почуття, як від небезпечної хвороби, яка мучить не лише хворого, але накоє лиха і його оточенню.

На жаль, серед невідрадних обставин життя у нас хворих цієї хворобою жінок є дуже багато і замість на творчу, корисну всьому громадянству працю вони витрачують свої сили на дрібну, негідну боротьбу.

Щоб лікувати якусь хворобу, треба її знати. А тому треба собі добре усвідомлювати які наслідки можемо мати не-

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

УВАГА НЮ ЙОРК
І ОКОЛИЦЯ!Нова українська радіопрограма
„ГОЛОС УКРАЇНИ“.

Станція W.A.R.D. 1400 Kilocycles,
ПОНЕДІЛОК, 6:30—7. ввечір, П'ЯТНИЦЯ, 8:15—7. ввечір. Програма:
новини, музика, співа, оголошення,
радіо-театр і ін.

Адреси: Radio Station W.A.R.D.,
427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel.: Triangle 5-3300.

Radio Program "Voice of Ukraine",
144 East 7th St., New York, N. Y.
Tel.: ORchard 7-9873.

раз і від такого чисто особистого далекого від людей хованого почуття, яким є заздрість.

Опанувати себе, спрямувати в інший, більш доступний і шляхотніший бік свої заваганки — ось де буде перемога над цим низьким і негідним людської самопочини почуттям. — („Діло").

М. О.

ДАНСЬКИЙ НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛА Й ЙОГО ЖІНКА
що приїхали до Америки як данські комісари для світової вистави в Нью-Йорку.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас приходять, щоб вони забули про ціну, або не питалися за неї; ми з власної попуки цю справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може переконатися з власного досвіду, що наші цілі є якнайбільш умірковані; вони є приступні для кожної родини, без уваги на обставини.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

ФАРМИ
НА
ПРОДАЖ

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

77-акрові куряча ферма, 3200 курей, корови, новий трактор і вся сільськогосподарська техніка, ліс на 12 кіл. Ціна \$3000. Пишіть по листу рішних форм до:

MICHAEL GELLNER,

RINGOES, N. J.

БІЗНЕСОВІ НАГОДИ

НАГОДА купити добру, виправдану скриньку. Нова коштовала \$300. Продається за \$100. Голоситися до Свободи.

102.

ДІЛОМ

випишемо МАПУ-РОЗКЛАД Світової Вистави (World's Fair). Всі улітки, будинки, павільйони. Не посилайте грошей, лиш 3 цит. на пересилку. Адресуйте: S U R M A, 328 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y.

ДО ХОРИХ

Багато жінок і чоловіків, що терплять запущену тяжку недугу шлунка, серця, нервів, лімфатичної системи, паралізу і багатьох інших безпечних недуг, є нині здорові. Без рішучості, що Вас боїть, і як довго, зверніться до нас нині, а знайдете повну раду з української мови. Можна також писати до:

ХІРОПРАКТИЧНЕ БЮРО

195—2nd Ave. (flr 12 vul.) New York.
Години: від 10. рано до 8. веч.
В неділю: від 10. рано до 1. поно.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАїнський ЛІКАР,

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАїнський ПОГРЕБНИК

Без рішучості, як далеко розоз Нюарке. Вразі потреби теле фонуйте до нас. Обслуговує шпир і чесна. — Office:

383 MORRIS AVENUE,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удиретелер зараджує потребами по ціні так низькій, як \$150. Обслуговує найкраще.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 8th ST., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: Gramercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАїнський ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В БРОКЛІН, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 PROSPECT AVENUE,

(Cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-6577

В КОЖНІЙ УКРАїнській ХА-

ТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ

ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(102)

Відтепер нашим утікачам щастя троха сприяло. Хоч з усіх сторін чигали на них різні морські потвори, то проте вони перейшли щасливо підводну долину і видрапалися якось по стрімких берегах на сушу. Станувши на суші, вони почали скидати з себе важкі нуркові однострої. Тарзан, упоравшись скоріше, поміг Гелені. А коли Гелена пізнала Тарзана, то зо здивуванням скрикнула:

„Ах, яка я рада, що це ви!“ Та по хвилі вона додала: „Я повинна була відразу знати, що це ви. Бо хтож інший міг би довершити таких лицарських діл!“ Не відповівши нічого на цей комплемент, Тарзан вказав на печеру, що чорніла у скелі і сказав: „Я і ви завоюємо там, а Геркуф піде відшукати той човен, про який він згадував. Він повинен бути недалеко“.

Гелена безпечно удалася з Тарзаном у печеру, а Геркуф пішов шукати човна. Та вже по кількох хвилинах він вернувся назад і зо смутком заявив, що човна нема. Де він подівся, він не знав. Тарзан рішив нічню переплисти озеро. Геркуф і Гелена, пригадуючи собі добре водні потвори, старалися відмовити його, та це не помагало.

Він навіть не відповідав на їх аргументи, а сподіявся на сонце, коли воно зійде. Коли стемніло, він скочив у воду і бистро поплив на середину озера. В половині дороги до забороненого міста він побачив на воді якісь світлі. Придивившись точніше, він пізнав, що це галера. Та галера прямувала до нього. Це значило, що його розкрили.